

Aanvullend onderzoek vleermuizen en gierzwaluwen
In het kader van de Wet natuurbescherming

Plangebied: Kromhout 118 & 120/ hoek Warmoezenierspad, Dordrecht
Opsteller(s): M.J.A. van der Neut

Aanvullend onderzoek vleermuizen en gierzwaluwen In het kader van de Wet natuurbescherming

Ondertitel	Plangebied: Kromhout 118 & 120/ hoek Warmoezenierspad, Dordrecht
Opsteller (s)	M.J.A. van der Neut
Datum	26-09-19
Versienummer	01
Rapportkenmerk	ER20190920v01
Aantal pagina's	21
Opdrachtgever	Ready for Living
Contactpersoon	P. Rosier
Collegiale toets	F.V. van der Lans
Wijze van citeren	Neut, M.J.A. van der, 2019. Aanvullend onderzoek vleermuizen en gierzwaluwen. In het kader van de Wet natuurbescherming. Plangebied: Kromhout 118 & 120/ hoek Warmoezenierspad, Dordrecht. Kenmerk ER20190920v01. Ecoresult B.V., Dordrecht.

Ecoresult B.V.
Van Ravesteyn-erf 156
3315 DK Dordrecht
078 75 184 12
info@ecoresult.nl
www.ecoresult.nl

© copyright Ecoresult B.V. 2019

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende. Ecoresult B.V. kan door opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.

INHOUDSOPGAVE

1 Inleiding.....	5
1.1 Aanleiding.....	5
1.2 Onderzoeksvragen.....	5
1.3 Leeswijzer.....	5
2 Beschrijving activiteit.....	7
2.1 Locatie.....	7
2.2 Voorgenomen ontwikkelingen.....	8
2.3 Planning van werkzaamheden.....	8
3 Onderzoek beschermde soorten.....	9
3.1 Werkwijze.....	9
3.2 Volledigheid onderzoek.....	10
3.3 Resultaten aanvullend onderzoek.....	11
4 Effectbeoordeling.....	17
4.1 Vleermuizen.....	17
4.2 Gierzwaluw.....	17
5 Conclusies en aanbevelingen.....	19
5.1 Conclusies.....	19
5.2 Aanbevelingen.....	19
6 Literatuur.....	21

1 Inleiding

1.1 *Aanleiding*

De aanleiding voor het aanvullend onderzoek betreft de voorgenomen herinrichting met sloop (en nieuwbouw) van de gebouwen aan Kromhout 118 m-120 en de buitenruimte met parkeerplaatsen en bomen aan het Warmoezenierspad te Dordrecht en de resultaten uit de quickscan¹ waaruit blijkt, dat potentiële verblijfplaatsen van gierzwaluw, gewone en ruige dwergvleermuis en laatvlieger aanwezig kunnen zijn in het te slopen pand.

Deze voorgenomen activiteiten kunnen schadelijke effecten hebben op beschermde soorten (waaronder vleermuizen, vogels – gierzwaluw). Hierdoor kan de Wet natuurbescherming worden overtreden. Om dit te voorkomen kan door middel van aanvullend onderzoek naar vleermuizen en gierzwaluwen worden bepaald op welke wijze in het kader van deze wet moet worden gehandeld.

1.2 *Onderzoeksvragen*

In het onderzoek worden 5 onderzoeksvragen beantwoord:

1. Zijn vleermuizen en gierzwaluwen aanwezig?
2. Welke functie(s) heeft het object of het gebied voor vleermuizen en gierzwaluwen?
3. Blijft de functionaliteit van de vaste rust- of verblijfplaatsen van vleermuizen, en gierzwaluwen behouden?
4. Welke eigenschappen van het object of gebied moeten voor vleermuizen en gierzwaluwen gemitigeerd of gecompenseerd worden?
5. Is een ontheffing Wet natuurbescherming nodig om de werkzaamheden uit te kunnen voeren?

1.3 *Leeswijzer*

In deze rapportage worden allereerst het plangebied en de geplande activiteiten beschreven. Hierna volgt een beschrijving van de werkwijze van het onderzoek, de resultaten van het onderzoek en een effectbepaling van de geplande werkzaamheden. Aansluitend wordt beschreven welke maatregelen genomen dienen te worden negatieve effecten te voorkomen of te verminderen. Er wordt afgesloten met de conclusies en

---

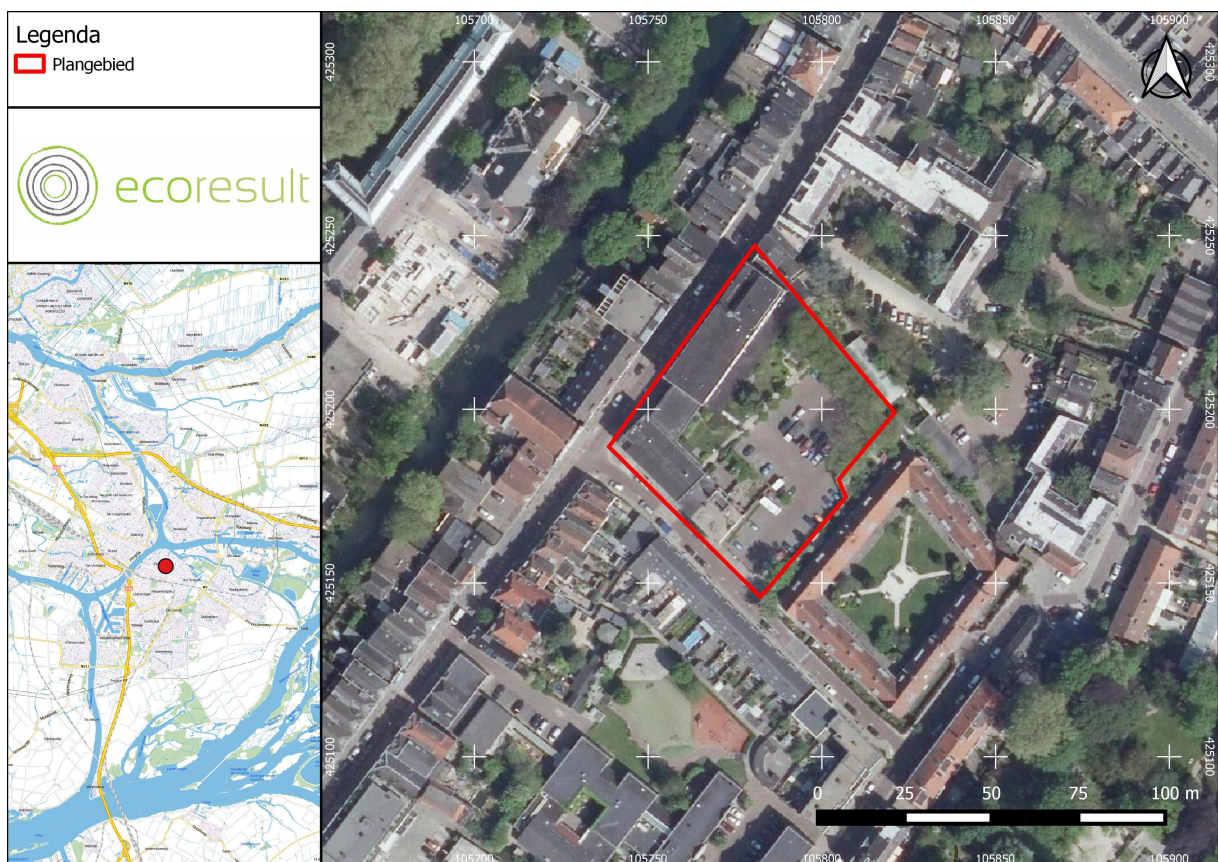
1 Keyzer, 2018

aanbevelingen.

2 Beschrijving activiteit

2.1 Locatie

Het plangebied is gelegen aan de Kromhout 118 & 120 hoek Warmoezierspad, te Dordrecht, Gemeente Dordrecht, Provincie Zuid-Holland. Het plangebied is gelegen binnen de bebouwde kom van Dordrecht. Het plangebied bestaat uit enkele bedrijfspanden gelegen in 1 complex (het Gewest), enkele woningen en achterliggende parkeerplaats en beplanting. De panden bestaan uit 4 verdiepingen. De panden hebben platte daken zonder grind. De wanden bestaan uit beton en baksteen. Achter de panden staat beplanting van enkele bomen en ten oosten van het plangebied ligt Park Merwestein. Voor de ligging van het plangebied zie Afbeelding 1.

Afbeelding 1. Ligging van het plangebied (rood omlijnd), voor de regionale ligging, zie kaartinzet linksonder (plangebied rode stip). Bron: PDOK.

2.2 Voorgenomen ontwikkelingen

In het projectgebied worden de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- slopen van bestaande bebouwing;
- bouwklaar maken plangebied (rooien bomen en vergraven parkeerplaatsen, etc.)
- realisatie nieuwbouw.

2.3 Planning van werkzaamheden

De start van de voorgenomen ontwikkelingen is zo snel als mogelijk is na het aanvullend onderzoek gepland.

3 Onderzoek beschermde soorten

3.1 *Werkwijze*

De volgende soorten/soortgroepen zijn onderzocht:

Vleermuizen: Onderzoek naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen en functioneel leefgebied conform de condities en methodiek van het meest actuele vleermuisprotocol (Vleermuisprotocol 2017). Tijdens alle veldbezoeken is gekeken naar de aanwezigheid van functioneel leefgebied in het gehele plangebied (vliegroute en foerageergebied).

Gierzwaluwen: Het onderzoek naar aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van gierzwaluw is uitgevoerd conform de condities en methodiek van het Kennisdocument Gierzwaluw².

In tabel 1 en 2 is een overzicht gegeven van de het aanvullend onderzoek, de onderzoeksmomenten, weersomstandigheden en betrokken ecologisch deskundigen. Alle betrokken deskundigen hebben aantoonbare ervaring op het gebied van inventariseren van de betrokken soortgroepen. De veldbezoeken zijn uitgevoerd onder goede weersomstandigheden, conform het vleermuisprotocol 2017. Er is gebruik gemaakt van batdetectors (Pettersson D240X), opnameapparatuur (Edirol), zaklamp en verrekijker.

---

² <https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/>

Datum	Soort	Type onderzoek	Moment	Onderzoeker	Temperatuur (°C)	Neerslag (mm)	Windkracht (Bft)
15-05-2019	Gierzwaluw	Voortplantingsplaatsen, vaste rust- en verblijfplaatsen	19u45 – 21u45	L. Boon, E. Bakker	18	0	NO3
29-05-2019	Gierzwaluw	Voortplantingsplaatsen, vaste rust- en verblijfplaatsen	20u15 – 22u15	L. Boon	17	0	W2
04-07-2019	Gierzwaluw	Voortplantingsplaatsen, vaste rust- en verblijfplaatsen	20u15 – 22u15	L. Boon	18	0	NW2

Tabel 1. Onderzoeksmomenten gierzwaluwonderzoek en weergegevens met eigen waarnemingen in het veld.

Datum	Type onderzoek	Onderzoek	Moment	Onderzoekers	Temperatuur (°C)	Neerslag (mm)	Windkracht (Bft)
05-09-2018	Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger	Paarverblijfplaatsen, functioneel leefgebied	22:00 – 23:00	L. Boon, G. Tanis	15	5	2W
07-09-2018	Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger	Paarverblijfplaatsen, functioneel leefgebied	00:00 – 01:30	G. Tanis	14	0	2ZO
26-09-2018	Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger	Paarverblijfplaatsen, functioneel leefgebied	22:00 – 00:00	M. van der Neut, G. Tanis	12	0	0
07-01-2019	Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger	Winterverblijfplaatsen	22:05 – 00:05	M. van der Neut	7	0	ZW4
19-01-2019	Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger	Winterverblijfplaatsen	21:30 – 23:30	L. Boon	-1	0	2ZO
29-05-2019	Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger	Zomerverblijfplaatsen, functioneel leefgebied	21:30 – 23:30	L. Boon, A. Meijer	15	0	2ZW
11-06-2019	Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger	Zomerverblijfplaatsen, functioneel leefgebied	03:30 – 05:30	M. van der Neut, L. Boon	14	0	3NW
04-07-2019	Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger	Zomerverblijfplaatsen, functioneel leefgebied	22:00 – 00:00	L. Boon, A. Meijer	17	0	1NW

Tabel 2. Onderzoeksmomenten vleermuisonderzoek en weergegevens met eigen waarnemingen in het veld. De onderzoeksrunde op 05-09-2018 is vroegtijdig afgelast wegens hevige regenval. Om deze reden is er een extra onderzoeksrunde ingelast op 07-09-2018.

3.2 Volledigheid onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de voor die soort(groep) geldende standaarden. De onderzoeksperiode voor al de betreffende soorten is optimaal. De inventarisatie blijft echter

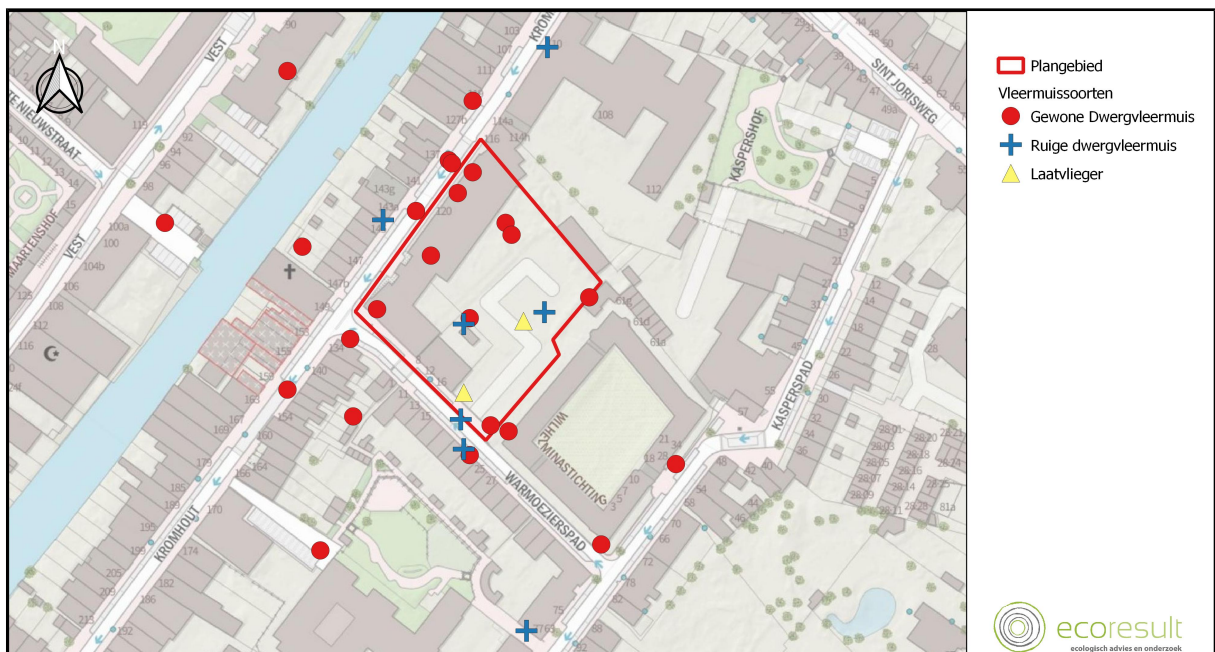
een steekproef. Het is dan ook mogelijk dat soorten en functies niet waargenomen zijn, terwijl dat ze op een ander tijdstip wel aanwezig zijn. Dit is echter acceptabel, de Wet natuurbescherming vraagt een initiatiefnemer om alles te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden. Met de gekozen methode en inspanning is hieraan dan ook voldoende invulling gegeven.

3.3 Resultaten aanvullend onderzoek

3.3.1 Aangetroffen vleermuissoorten

Gedurende de veldonderzoeken zijn drie vleermuissoorten waargenomen (zie Afbeelding 2):

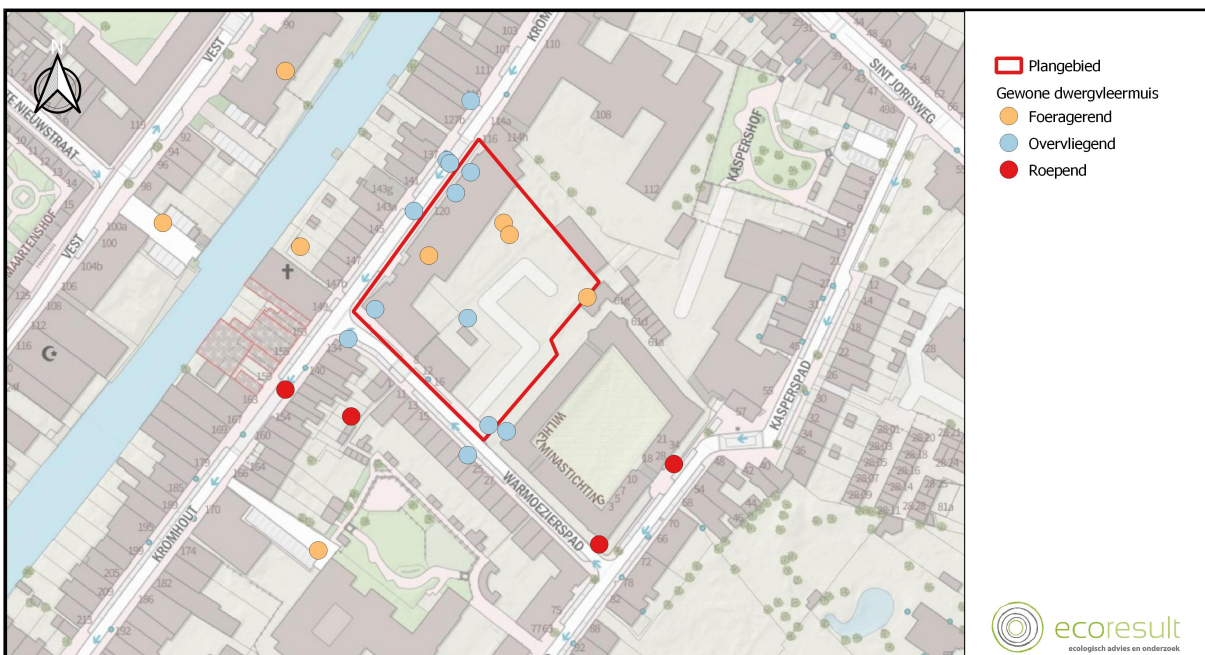
- Gewone dwergvleermuis
- Ruige dwergvleermuis
- Laatvlieger

Afbeelding 2. Aangetroffen vleermuissoorten in en rond het plangebied.

3.3.2 Gewone dwergvleermuis

Gedurende alle veldbezoeken in het kader van het vleermuisonderzoek (Tabel 2) werden in totaal 26 waarnemingen van gewone dwergvleermuizen verricht in en in de directe omgeving van het plangebied (zie Afbeelding 3). Alle waarnemingen binnen de grenzen van het plangebied betroffen foeragerende of overvliegende dieren. Verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen werden in het plangebied niet aangetroffen. In de omgeving van het plangebied werden 2 paarterritoria (vier roepende waarnemingen) van gewone dwergvleermuis aangetroffen.

Afbeelding 3. Waargenomen gewone dwergvleermuizen en waargenomen gedrag. Kaartbron: PDOK.

Toelichting:

- In de te slopen bebouwing zijn geen vaste rust- en verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen aanwezig.
- In het plangebied zijn enkel overvliegende of foeragerende dieren waargenomen. Het plangebied maakt geen deel uit van essentieel functioneel leefgebied.
- De waarnemingen van roepende dieren hebben betrekking op twee territoriale mannetjes die hun paarverblijfplaatsen hebben in de bebouwing van Kromhout134 – 154 en in de bebouwing van het Kasperspad 48 – 82 ten zuidwesten en ten zuidoosten van het plangebied. Tijdens geen enkel moment werd dit dier binnen het plangebied waargenomen.

3.3.3 Ruige dwergvleermuis

Gedurende alle veldbezoeken in het kader van het vleermuisonderzoek (Tabel 2) werden in

totaal 7 waarnemingen van ruige dwergvleermuizen verricht in en in de directe omgeving van het plangebied (zie Afbeelding 4). Twee waarnemingen van elk 1 overvliegend dier zijn binnen de grenzen van het plangebied verricht. Verblijfplaatsen van ruige dwergvleermuizen werden in het plangebied niet aangetroffen. In de omgeving van het plangebied werden 2 paarverblijfplaatsen (roepend) van ruige dwergvleermuis aangetroffen.

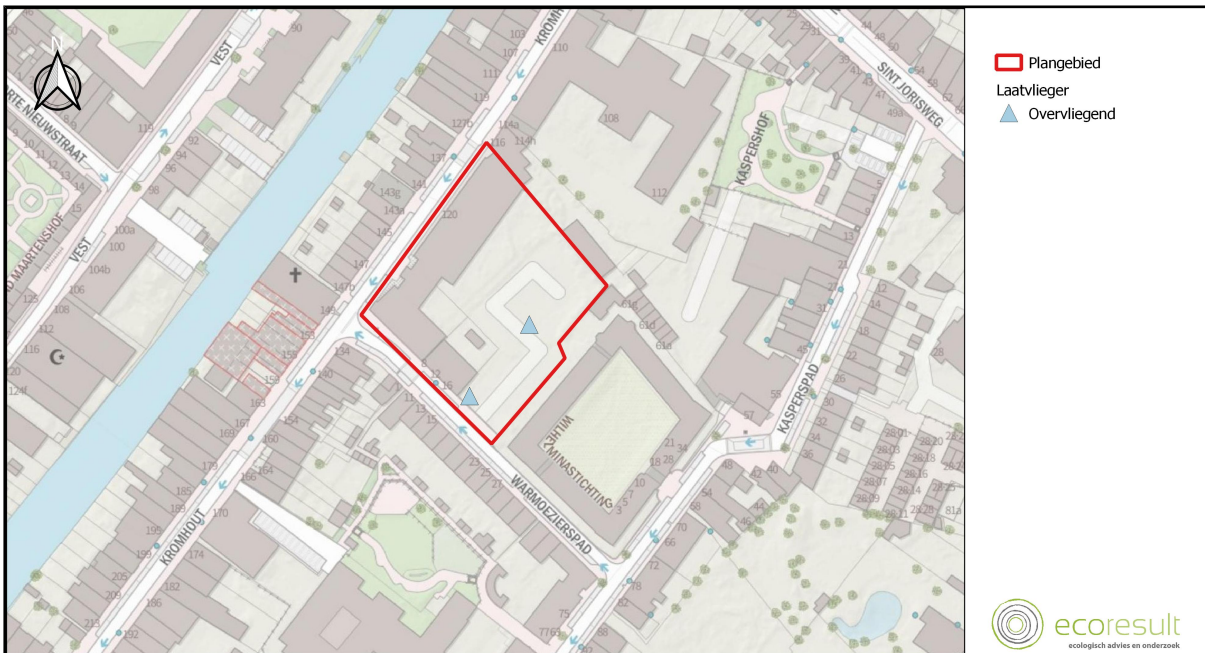
Afbeelding 4. Waargenomen ruige dwergvleermuizen en waargenomen gedrag. Kaartbron: PDOK

Toelichting:

- In de te slopen bebouwing zijn geen vaste rust- en verblijfplaatsen van ruige dwergvleermuizen aanwezig.
- In het plangebied zijn enkel overvliegende dieren waargenomen. Het plangebied maakt geen deel uit van essentieel functioneel leefgebied.
- Tijdens de onderzoeken werden 2 paarverblijfplaatsen gevonden buiten het plangebied, alle ruim buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. De verblijfplaatsen bevinden zich in de bebouwing waar in Afbeelding 4 “roepend” staat gemarkeerd.

3.3.4 Laatvlieger

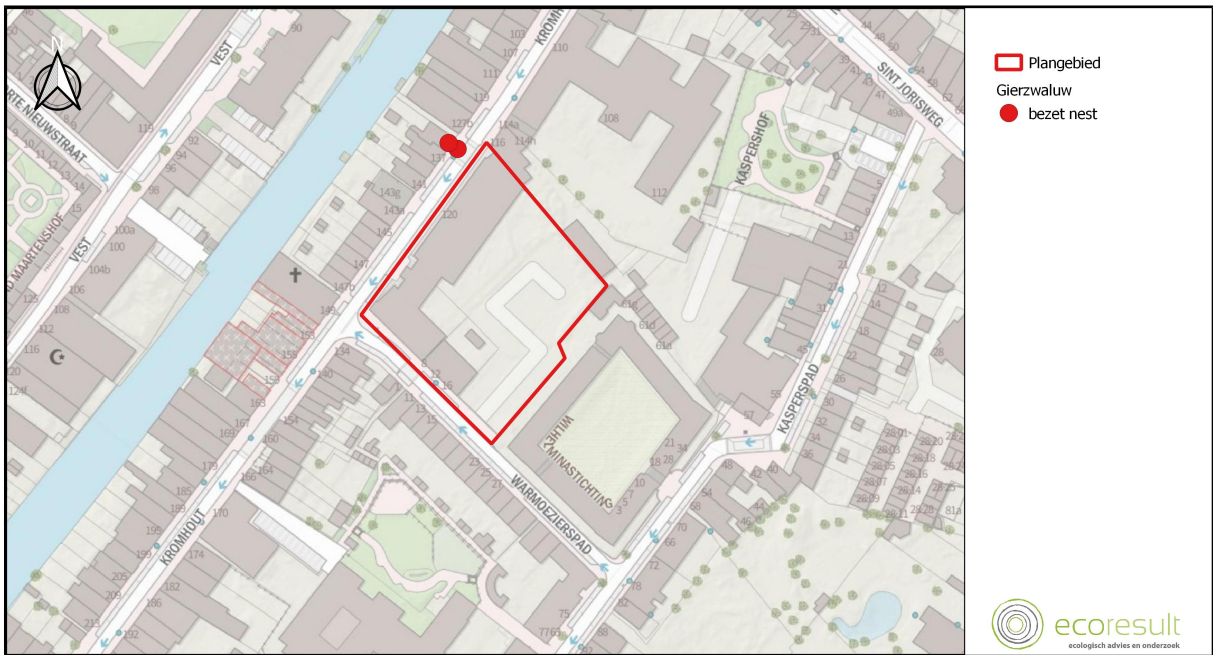
Gedurende alle veldbezoeken in het kader van het vleermuisonderzoek (Tabel 2) werden twee overvliegende laatvliegers waargenomen. Deze dieren vertoonden daarbij geen binding met het plangebied, waardoor verblijfplaatsen bij voorbaat redelijkerwijs zijn uitgesloten. Tevens maakt het plangebied geen deel uit van essentieel functioneel leefgebied.

Afbeelding 5. Waargenomen laatvlieger en waargenomen gedrag. Kaartbron: PDOK.

3.3.5 Gierzwaluw

Gedurende alle veldbezoeken in het kader van het gierzwaluwonderzoek (Tabel 1) werden in totaal 4 bezette nesten gevonden in de directe omgeving van het plangebied (zie Afbeelding 6). Elke stip in Afbeelding 6 staat voor 2 bezette nesten. Deze nesten bevinden zich in het linker dakvlak van huisnummer 129. Verder werden er in het plangebied geen gierzwaluwen waargenomen.

Afbeelding 6 . Waargenomen gierzwaluw nesten. Kaartbron: PDOK.

4 Effectbeoordeling

4.1 *Vleermuizen*

In het plangebied zijn voortplantingsplaatsen en vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen, alsmede essentieel foerageergebied of vliegroutes afwezig. De Wet natuurbescherming wordt ten opzichte van vleermuizen niet overtreden. Het aanvragen van een ontheffing is niet nodig.

4.2 *Gierzwaluw*

In het plangebied zijn voortplantingsplaatsen en vaste rust- en verblijfplaatsen van gierzwaluwen, alsmede essentieel foerageergebied afwezig. De Wet natuurbescherming wordt ten opzichte van de gierzwaluw niet overtreden. Het aanvragen van een ontheffing is niet nodig.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

In opdracht van Ready for Living heeft Ecoresult B.V. een aanvullend onderzoek uitgevoerd naar vleermuizen en gierzwaluwen in het plangebied genaamd: Kromhout 118 & 120/ hoek Warmoezenierspad, Dordrecht. De veldonderzoeken zijn uitgevoerd onder de condities en methodiek van de relevante kennisdocumenten, door ecologen van Ecoresult B.V. met aantoonbare ervaring op het gebied van inventariseren van de specifieke soortgroepen. Dit onderzoek heeft de volgende resultaten opgeleverd:

Vleermuizen

- Niet aanwezig, geen vervolgstappen

Gierzwaluwen

- Niet aanwezig, geen vervolgstappen

Overige aanbevelingen met betrekking tot vrijgestelde soorten en vogels, zoals benoemd in de quickscan³ blijven van kracht.

5.2 Aanbevelingen

5.2.1 Zorgplicht

De Wet natuurbescherming erkent de intrinsieke waarde van het in het wild levende dier. Dat betekent dat voor de wet alle dieren van onvervangbare waarde zijn en dat mensen daar niet onzorgvuldig mee mogen omspringen. Vanuit deze gedachte is de zorgplicht ontstaan. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (en dus niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving. Dit is een algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt. Concreet betekent dit dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd teneinde die

---

3 Keyzer, 2018

gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. Dit houdt bijvoorbeeld in dat wanneer men in het werkterrein een egel aantreft, deze buiten het werkterrein geplaatst dient te worden of de kans moet krijgen om op eigen kracht het werkterrein te verlaten.

5.2.2 Natuur inclusief bouwen

Los van de onderzoeksresultaten, heeft het de ecologische voorkeur om rekening te houden met de wensen van flora en fauna bij de toekomstige inrichting van het plangebied. Dit in het kader van de duurzame inrichtingsmaatregel: "inclusief inrichten voor flora en fauna". Ecoresult B.V. kan u hierover adviseren en dit opnemen in het ecologisch werkprotocol. Bij dit specifieke plangebied kan gedacht worden aan het creëren van permanente voorzieningen voor de huismus, gierzwaluwen en vleermuizen.

6 Literatuur

Keyzer, J. 2018. Memo onderzoeksresultaten quickscan flora en fauna Kromhout/Warmoezenierspad , Dordrecht. MER20180814v01, Ecoresult B.V.

PDOK (Publieke Dienstverlening Op Kaart)
<https://www.pdok.nl/>

Kennisdocumenten
<https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/>

Vleermuisprotocol 2017
<http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>